

»TRANKEBAR-MØNTER«

Vi mennesker vil gerne have noget for øjnene, og blandt langt de fleste møntsamlere har så absolut større guld- og sølvmønter kunnet placere sig som de mest foretrukne samleobjekter. I den henseende er trankebarmønterne dog langt overtrufne, men man må vel sige i negativ retning. De er nemlig så primitive, at ikke to mønter er ens. Der er til gengæld noget personligt over dem, og så kan de fortælle eksotiske og spændende historier, derfor er de måske deres lidet for øjet til trods blevet et samleområde af særdeles høj karat.

Paradokset: Navigare necesse est, vivere ' non necesse - det er nødvendigt at sejle, det er ikke nødvendigt at leve. Ordene blev udtalt af den romerske feltherre og politiker Gnæus Pompejus, der levede fra 106 til 48 før vor tidsregning. Han udslyngede dem til sit ængstelige sicilianske mandskab, der nægtede at trodse storm og oprørt hav for at bringe kornforsyninger frem til Rom. Let omskrevet kan det siges, at det er nødvendigt at sejle for at leve. Sjældent i vor historie har nogen været så afhængige af at sejle som vore landsmænd var det ude i den fjerne tropekoloni Trankebar.

Om bord på skibene havde mandskaberne kæmpet sig frem til Indien, hvis de da ikke var døde eller forlist undervejs. Ude i det fjerne Østen hentede de varer over mægtige afstande, og dette gods blev stuvet i Trankebars pakhuse med hjemtransport til Danmark for øje.

Det var således skibene, der ventedes på i Trankebar. Der blev ventet i måneder, år ja endog i årtier på skibe, der kunne bringe adspredelse i det ensformige liv, skibe der kunne komme med nyheder derhjemmefra og sidst men ikke mindst ofte med livsvigtige forsyninger.

Det er derfor ikke så mærkeligt, at den store betydning skibene havde for danskerne i Trankebar, afspejler sig i de tidligste møntprægninger. Blandt de mange hundrede mønter, der blev udmøntet i Trankebar fra 1620, da Danmark erhvervede tropekolonien af Naiken af Tranjaur, til vi i 1845 solgte kolonien til Britisk Ostindisk Company, indtager de første mønter, der blev slået i bly med værdien een Kas en fremtrædende plads. Forsiden, aversen, bærer enten Christian IV's monogram C 4 eller påskriften DANISBORG, og blandt de mange forskellige omskrifter på bagsiden, reversen, findes en række skibsnavne som: Jupiter, Perlen, Fortuna, St. Jacob, St. Annæ, Charitas, St. Peter, St. Michael, Christianshavn.

Medlemsblad for:
**Numismatisk Forening
for Nord- og Sydslesvig**

Redaktion/ Kommission:

Jens Madsen
Jørgensby 14
6310 Broager
jensmadsen@moneta.dk
Tlf.: 74 44 95 63
Gengivelse af artikler kun
efter indhentet tilladelse
og med kildeangivelse.

Formand:

Henning Kjær
Kærmindevej 17
6400 Sønderborg.
Tlf.: 74 43 34 82
Fakjaer@mail.tele.dk

Brevbud:

Ved brevbud betales 3% i
salær og evt. porto.

Faste brevbud skal være
fremme dagen før auktionen.

Modtages af
H. C. Deelee
Genner Bygade 29
6230 Røde Kro
Telefon 74 66 49 50
hansdeelee@bbsyd.dk

Oplag: ca. 130 stk.

Foreningens vedtægter kan
altid rekvireres hos
formanden.

www.nfns.dk

Tryk: Langenberg
Sønderborg

Jupiter er et af de første skibe, man møder på en mønt. Det var en lille jagt, der sejlede fra København den 27. marts 1623 sammen med Perlen. Skibene sejlede gerne to og to for at kunne være hinanden til hjælp i vanskelige situationer. De nåede begge Trankebar den 15. marts 1624. Jupiter blev derude, men strandede allerede 1625 ved Bengalen, hvorved 25 mænd af besætningen druknede. De få Jupitermønter, der endnu findes, er så absolut at klassificere som unikeksemplarer.

Perlen, som var på 500 læster og dermed det største skib på Trankebarfarten, sejlede den første tid på kolonien. Det tiltrådte dog tilbagevejen til Danmark den 24. september 1624, men led havari i en meget hård storm og nåede først hjem 30. Juni 1626.

Udmøntningen i Trankebar begyndte som nævnt under Christian VI, og mønterne blev udelukkende præget i bly.

Under Frederik III fortsattes udmøntningen i bly, men 1667 blev der dog præget en dobbelt Kas i kobber.

De sidste mønter i bly blev præget under Christian V, og i årene 1689 til 1697 blev der præget Kas i kobber.

I 1731, inden underretningen om Frederik VI' død den 12. Oktober 1730 nåede Trankebar, blev sølv mønten dobbelt Fano præget med kongens monogram på forsiden. Under samme konge blev der præget en Fano, samt for første gang 10, 4 og 2 Kas.

Under Christian VI. 1730 - 1746 fortsatte man med at præge Fano og Dobbelt Fano, samt 4, 2 og 1 Kas.

Sølv mønten Royalin og Dobbelt Royalin prægedes første gang under Frederik V. 1746 - 1766, og man fortsatte med 4, 2 og 1 Kas.

Stemplerne til mange af sølv mønterne under Christian VII 1766-1808 er meget primitivt skåret, og værdibetegnelsen Royalin er ofte stavet forkert, for eksempel Ryalin. Under Christian VII. prægedes for første og eneste gang guldmønten Pagode. Mønten har en vægt på ca. 3,37 gram. På forsiden er kongens kronede navnetræk og på bagsiden gudinden Lakchim.

Prægningen i Trankebar fremkom ved privat initiativ fra handelsfirmaet Harrop & Stevenson, der i januar og februar 1789 foreslog den danske guvernør over Trankebar Peter Anker en sådan udmøntning. Baggrunden for udmøntningen må

søges i, at søhandelen på Tranke-bar netop i 1788-1789 var nede i et lavpunkt, og firmaet så da en mulighed til forbedring af situationen ved at lade den guldmængde, der fra Ostindien indførtes til Sydindien, normalt blev ført videre til Madras for der at blive præget ville bidrage til en forøget handel, dersom udmøntningen skete i Trankebar, og firmaet foreslog der-for, at der skulle præges Pagoder med Christian VII' monogram, og det årlige antal skulle ligge mellem 200000 og 300000 stk.

Imidlertid blev udmøntningen ikke særlig stor, kun 18375 stk. i tiden fra den 13. marts til den 28. april 1789, hvortil dog formentlig kommer henved 1000 stk. for guvernøren privat.

Når udmøntningen blev så kortvarig, kun godt seks uger, skyldes det først og fremmest uvilje fra de indiske vekselere, der hovedsageligt omsatte den meget udbredte Scottspagode, som den 14. maj 1789 ganske vist var blevet konstateret undervægtig og som følge deraf skulle sættes til en tilsvarende lavere kurs, medens Trankebarpagoden skulle noteres til fuld kurs. Den velindførte Scottspagode vandt, hvilket ikke mindst skyldtes støtte fra de engelske vekselere i Madras.

Under Frederik VI 1808 - 1839 fortsattes udmøntningen af Fano og Dobbelt Fano, samt af 10, 4 og 1 Kas.

I 1845 blev tropekolonien som nævnt solgt, hvorfor udmøntningen ophørte under Christian VIII 1839 - 1848. Under denne konge blev der slået 10 og 4 Kas.

Med undtagelse af Pagoden er Trankebarmønterne ikke et samleobjekt for den møntsamlere, der ønsker noget for øjet. For den, for hvem det historiske bag mønterne er i højsædet, har disse simple mønter en værdi, der ligger over det sædvanlige.

Skærbæk, august 1979. Henry Hofmand Nielsen.

KILDEANGIVELSE: Olav J. Bonefeld, Johan Chr. Holm, Jørgen Steen Jensen, Møntsamlernyt og Nordisk Konversations Leksikon

Bragt i bladet første gang 11. september 1979

Læsten var 4000 hollandske pund.

Nr	Me dl		Kons	Opr. Pris	
		Sedler			
1	38	DK Rinkenæs 50 pf. Uden kontrol nr. Si. 72	0	65	
2	38	DK Varnæs 1 mark lidt papir mangel Si. 112	01	20	
3	38	DK 1 kroneseddel 1921 20 Si. 117	1+	20	
4	38	DK 10 kroneseddel 1941Q Si. 105	1	18	
5	38	DK 10 kroneseddel 1945A Si. 121	1	95	
6	38	DK 10 kroneseddel 1954 Co543C Si.	1-1+	70	
7	38	DK 100 kroneseddel 1965 A6652C Si. 137	1-1+	145	
8	38	D 5 forsk. Notgeld	0	20	
9	38	D 5 forsk. Notgeld	0	20	
10	40	Irland 1 £ 30.07.1975 tryk SPECIMEN	0	250	
11	40	Irland 1 £ 30.07.1975 tryk SPECIMEN, 2 x perforering	0	100	
12	40	Irland 5 £ 1975? tryk SPECIMEN, 2 x perforering	0	100	
13	40	Spanien 100 pesetas 17.11.1970 stemplet MUESTRA, 2 x perf.	0	100	
14	40	Spanien 500 pesetas 22.07.1954 stemplet MUESTRA, 2 x perf.	0	100	
15	40	Spanien 500 pesetas 23.07.1971 stemplet MUESTRA, 2 x perf.	0	100	
16	40	Barbados 1 \$ 1973 påtrykt SPECIMEN	01-0	75	
17	40	Hong Kong 100 dollar 1973 Mercantile Bank påtrykt SPECIMEN, 2 x hul	01-0	75	
18	40	Spanien 1000 pesetas 1957 påtrykt MUESTRA, 2 x knappenål hul	0	100	
19	40	Spanien 1000 pesetas 1965 Påtrykt MUESTRA 1 stk perforering	0	50	
20	83	DK Dynt 50 pf 1919 si19, Tinglev 50 pf 10.04.20 Si100b	0	40	
21	83	DK Haderslev 10 pf 1920 si43, Haderslev 50 pf 1920 si44	0	25	
22	83	DK Møgeltønder 50 pf si70a, Rinkenæs 50 pf si72	0, 01	35	
23	83	DK Rødding 50 pf si73, 50 pf si75a	0	30	
24	83	DK Rødding 50 pf si74, 50 pf si76a	0	75	

25	83	DK Skærbæk 25 pf si79, 50 pf si80	0	50
26	83	DK Sottrup 50 pf si81 kontrol nr på forside, tryksted på bs, 1 mark si83	0	55
27	83	DK Sønderborg 10 pf 01.11.19 si94b, 10 pf 20.03.20 Si95	0	50
28	83	DK Sønderborg 50 pf si96a, 50 pf si97	0	75
29	83	DK Tinglev 1 mark 1920 si101a, Tønder 25 pf si104, 50 pf si106	0	70
30	83	DK Tønder 20 pf si103, 50 pf si105	0	30
31	83	DK Vojens 25 pf si114a , 1 mark si116a	0	50
32	83	DK Broager 2 x 50 pf si20 forskellig vandmærke, 1 mark si21, 2 x 1 mark si22, 1 rødt møntalbum	0	50
33	43	DK 1 Mark Graasten 1920. Sieg 32A	0	30
34	43	DK 2 Mark Graasten 1920, „Tegning“ Sieg 33C	0	140
35	43	DK 5 Mark Tønder 1920, Sieg 109	0	75
36	43	DK 10 Mark Tønder 1920, Sieg 110	0	140
37	43	DK Vojens, 50 Pf. 1920, Sieg 115A	0	25
38	43	DK Gaansager, ½ Mark 1917, KOPI	0	10
39	43	D Flensburg, 10 Pf., Ekensunder und Sonderburger Dampf-Schifs Gesellschaft. 20.05.20	0	85
40	43	D Allierte Miliärbehörde 5 Mark 1944	1+	25
41	43	2 stk. Kina, 10 Yuan 1936 & 100 Yuan 1940	Lot	28
42	43	2 stk. Østrigske sedler, 1000 Kronen 1902, 1 Gulden 1882	Lot	30
43	43	D 3 stk. Tyske sedler, 100 Mark 1935, 20 Mark 1929, 1 Rentenmark 1937	Lot	30
44	43	DK 2 stk. frimærkepenge á 1 øre med reklame.	Lot	50
45	43	DK Frimærkepenge, 1 øre, Folkebanken	Lot	25
46	43	D 10 Pf. 1920 Markt Gemeinde Trappstadt, i pap	0	30
47	43	Betalingsmiddel i Perlemor	Lot	65
		Mønter		
48	43	Fær. 5 øre 1941 kanthak	1+	60
49	43	DK 1 øre 1934, Sieg 4,1	0	70
50	43	DK 1 øre 1935-37-38-39-40, Sieg 4,1	01-0	35
51	43	DK 5 øre 1927,N Sieg 4,2	1	20

52	43	DK 5 øre 1935, Sieg 4,2	1+- 01	60
53	43	DK 1 Skilling 1856, Sieg 9,2	1+	25
54	43	DK 20 Kr. 1990, Sieg 4, fejlpräg	0	40
55	43	DK 10 øre 1959, Sieg 13,2	1+- 01	390
56	43	DK 1 kr. 1934, Sieg 3,2	1-1+	50
57	43	DK "Ministereksemplar" 1960 Fr.IX & Ingrids Sølvbryllup uden værdiafgivelse 📷	0/M	1800
58	43	2 stk. Tyske Spillepoletter, slutn. 1800tallet	Lot	20
59	43	1 stk. Tysk Polet, Richard Berger "25"(Pf.)	1+	30
60	43	DK 2 stk. Dk. Spillepoletter: Dansk Forlystelsesparkers Spillemærke + Tolveren	Lot	25
61	43	DK 2 Stk. Poletter: Nyborg 1 + Bally	Lot	15
62	43	DK 3 stk. 2 Kr. 1947-1952-1957, Sieg 4,1	Lot	35
63	38	Norge 150 års grundlovjub. 1964	1+	60
64	38	DK 2 krone 1958 Jub.	0	65
65	38	DK 10 krone 1967 Jub.	0	70
66	38	DK 10 krone 1968 Jub.	0	70
67	38	DK 10 krone 1972 Jub.	0	65
68	38	DK 1 sæt Hækkerup mønter	0	25
69	38	DK 1 øre 1920	1+	50
70	38	DK 1 øre 1894+1899	1+	35
71	38	DK 2 øre 1899+1902	1+	35
72	38	DK Esbjergmønt 1984+Haderslevmønt 1985	0	60
73	38	DK 1 krone 1892	1	95
74	82	DVI 2 sk 1848 Si11 H18	1	175
75	82	DVI F5 24 sk 1764 Si7 H6 udvals. spor 📷	1/1+	900
76	82	DK 1 Kurant dukat 1759 KMT H22C guld, lodspor i rand 📷	01	2600
77	82	DVI F6 2 sk 1837 Si11 H12	1	250
78	82	DK C4 3 sk lybsk 1641 variant? Si170.1 Glyckstadt 📷	1+	900
79	82	DK 1 sk 1719 Rendsborg Si58.2 H63	1+	125
80	82	Trankebar C7 1 royalin (17)89 Si82.1	1-1+	350
81	82	Trankebar C7 4 kas 1790 kobber Si79.1	1-1+	50
82	82	DK 12 sk 1718 Si59 H62 Rendsborg	1	125
83	82	DK C4 1 sk 1621 Si24.2 H119B	1	100
84	82	DK C7 4 sk 1783 H32	1	90

85	82	Schweiz 74 mønter i grønt møntalbum	Lot	150
86	7	DK Medalje tronskifte C10/F9 bronze 1947 diameter 55 mm	01	75
87	7	DK medalje F9 1899-1949 bronze diameter 55 mm	0	75
88	7	DK Stauning krone taperest	0	50
89	7	DK alu 5 øre 1941 islået hammer giver hammer og segl symbol taperest	Lot	50
90	7	DK alu 5 øre 1941 islået hammer giver hammer og segl symbol taperest	Lot	50
91	7	DVI 1 cent/ 5 bit 1913 taperest	1+	150
92	7	Grønland 25 øre 1926 taperest	1++	50
93	7	Grønland 25 øre 1926 med hul taperest	1	75
94	7	Grønland 50 øre 1926 taperest	1+	60
95	7	Grønland 1 kr 1926 taperest si4.1	1	30
96	7	Grønland 5 kr 1944 taperest	1+	200
97	7	DK 10 kr 1917 guld	0	900
98	7	DK 20 kr 1913 guld	0	1800
99	153	DK 1 sk 1856 rigsæble	1+	15
100	153	DK 2 kr 1938	1	75
101	153	DK 2 kr 1903 jub	1+	120
102	153	DK 2 kr 1912 jub	1+	90
103	153	DK 2 kr 1953 jub grønlandindsamling	0	90
104	153	DK 5 kr 1964 jub	0	50
105		DK medalje I 50 året for Danmarks befrielse	0	70
106		DK 2 kr 1930 jub skade 2 kørner prikker.	1+	40
107		DK 25 øre 1933	1++	300
108		DK 25 øre 1935	1+	125
109		Grønland 1 kr 1957	1++	135
110		Grønland 1 kr 1960	1++	80
111		Grønland 1 kr 1964 lille ks	1++	110
112		Island C10 5 aurar 1926	1+	50
113		Island C10 5 aurar 1931	1(+)	40
114		Island C10 5 aurar 1940, 1942	1+	5
115		Island C10 2 kronur 1925	1	30
116		Island C10 2 kronur 1929	1	30
117		Island C10 2 kronur 1940	1(+)	5
118		DK Barnets lykkeskilling incl. Kurvet/papside af Einar Holbøll	01	30
		Sedler		
119		Rusland/Sovjet 5 forsk. Sedler 1898-1921	Lot	10

120		D 8 sedler, Østrig-Ungarn 6 sedler	Lot	10
121		D 10 forsk. Notgeld	Lot	20
122		D Kiel 20 million mark 1923, 1 milliard mark	Lot	25
123		D Quern 2 forsk 25 pf, 2 forsk 50 pf, 1 mark 30.09.21	0	25
124		D Steinfeld 4 forsk 25 pf 31.07.20	0	20
125		D Glogau 10, 25, 50, 75 pf 1 mark 01.12.20 limrester	0	10

📷 : se billede på www.nfns.dk

Hammerslagspris ved medlemssalg og auktion den 13. oktober 2015									
Nr.	Pris	Nr.	Pris	Nr.	Pris	Nr.	Pris	Nr.	Pris
1	15	22		43		64		85	75
2		23		44	85	65		86	1900
3	50	24	45	45	85	66	60	87	108 1810
4	20	25	45	46	36	67	18	88	18 109 1500
5	20	26	20	47	30	68	18	89	18 110 710
6		27	50	48	34	69	12	90	111 1150
7		28		49		70		91	112 600
8		29	25	50	110	71		92	113
9		30		51	85	72	45	93	114 10
10		31		52	260	73		94	115 5
11		32		53		74		95	116 5
12	14	33	39	54		75	50	96	117 10
13	10	34		55	75	76	35	97	100 118 82
14	12	35		56		77		98	119
15		36		57		78		99	120
16	15	37		58		79		100	121 100
17		38		59		80		101	122 20
18	20	39	40	60		81	60	102	80 123 40
19		40	23	61	38	82	160	103	124 38
20	20	41	15	62	2800	83	25	104	50 125 44
21		42	5	63		84		105	530 ©

Numismatisk Forening afholder medlemsmøde med auktion **tirsdag den 8. december 2015 kl. 19.30** i NygadeHuset i Aabenraa.

Materialet kan beses fra kl. 19.00. Traditionen tro afholder vi lottospil med mange fine gevinster og medlemmernes pårørende er meget velkomne.

Som vi plejer er der blomster til damerne.

Kl. ca. 20.30 er foreningen vært ved kaffen.